

POSUDEK MAGISTERSKÉ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Posudek vedoucího práce

Autor práce: Markéta Havelková
Název práce: Obraz českých politických stran
Autor posudku: Jiří Vinopal, Ph.D.
Návrh klasifikace práce: velmi dobře – dobře

Základní charakteristika práce.

Práce se věnuje obrazu politických stran na české politické scéně a konkrétně korespondenci obrazu předkládaného samotnými stranami ve volebním programu a tím, jaký vnímá veřejnost. Jde o práci teoreticko-empirickou, v níž autorka využívá poznatky vlastního výzkumu provedeného technikami obsahové a sekundární analýzy.

KONCEPČNÍ STRÁNKA PRÁCE

Má práce jasně formulovaný záměr, cíl, výzkumnou otázku a odpovídají jim závěry?

Práce má jasně formulovaný cíl, výzkumnou otázku i hypotézy a závěry na ně odpovídají.

Má práce adekvátně stanovenou a jasně vyloženu metodu a postup řešení?

Práce má metody stanovené adekvátně stanoveným cílům, postup řešení je jasně vyloženo a také dodrženo.

Jsou jednotlivé části práce (zejm. teoretická a empirická) vyvážené a vhodně propojené, vytváří text konzistentní celek?

Teoretická a empirická část textu jsou vyvážené a korespondují spolu na obecné úrovni samotných pojmů. V teoretické části jsou představeny klíčové koncepty, s nimiž se pracuje v části empirické, empirická část naopak zodpovídá otázky, které se objevují v úvodních konceptualizačních částech. Způsob konceptualizace pojmů však není zcela adekvátní následné empirické práci s nimi (podrobněji níže).

Jsou argumentace a text práce a vystavěny logicky, jasně, srozumitelně? Má práce přehlednou strukturu?

Argumentace a text práce jsou vystavěny logicky, jasně a srozumitelně. Práce má velmi přehlednou strukturu.

Hodnocení kvality teoretické části práce (relevance k tématu a záměru práce, šíře a hloubka, vhléd autora do problematiky, samostatnost, originalita zpracování,...).

Teoretická část práce rozpracovává klíčové pojmy, se kterými se nějakým způsobem později má operovat ve vlastní empirické analýze. Je pravdou, že čtenář zde získá slušný přehled o řadě aspektů daných pojmů, nicméně jejich zpracování (zejm. koncept veřejného mínění, identity, možná i volebního chování) je provedeno velmi deskriptivní formou. Navíc autorka po mém soudu často zachází při prezentaci pojmů do – pro tuto práci – nedůležitých detailů, které zbytečně čtenáře zahlcují obecně snadno dostupnými informacemi, které už ale při dalším čtení neupotřebí (reflexe veřejného mínění u historických autorů, periodizace teorií účinků medií, výčet jednotlivých konceptualizací identity atp.) O povaze zpracování vypovídá i převážně využívaný typ zdrojů jako jsou přednášky a publikace učebnicového charakteru.

Autorka výklad pojmů pojímá skutečně spíše jako vykreslení pozadí, na němž bude probíhat její analýza, než jako zdroj vlastních hypotéz, problémových okruhů, nevyřešených otázek nebo (několika málo) klíčových koncepcí pro pozdější vysvětlení jejich vlastních zjištění. Jak jsem psal, určitě nelze říci, že by teoretický úvod byl jen povinným přehledem slovníkového typu; autorka řadu zde prezentovaných myšlenek vztahuje ke svému vlastnímu výzkumu. Nicméně jeho zpracování ve více analytické formě, problematizující konkrétní věci, zaměřený na konkrétní, pro další analýzu nejvíce relevantní momenty, by práci určitě prospělo.

Uvedu pár příkladů toho, co mám na mysli. Upozorňuji, že jde o momentální nápady k ilustraci mé výtky; rozhodně netvrdím, že mi v práci chybí přesně tyto a ne nějaké jiné momenty. Jde o styl rozvíjení argumentace, typ informací, které by měla teoretická část obsahovat raději než ten, který obsahuje nyní. (Jinými slovy, není třeba se u obhajoby vyjadřovat ke konkrétním návrhům níže, spíše obecně k možnostem takového způsobu zpracování celé teoretické části.)

- Spíše než na slovníkový přehled reflexí veřejného mínění u historických autorů se autorka mohla při představení konceptu veřejného mínění zaměřit na moderní teorii procesu veřejného mínění, ukázat, jak se VM formuje v úzkém kontaktu se sférou interpersonální ale zejména také celospolečenskou a politickou a pro své další účely problematizovat právě tento vztah – vztah mezi individuálním veřejným míněním a jeho formativními prvky na politické makro- rovině.
- Podobně nemusela přehledově předkládat jednotlivé klasifikace identity, ale mohla se s jejich využitím zaměřit například na detailnější vykreslení toho, jak se formuje a přetváří identita politické strany, jak vlastně určitý obraz konkrétně vzniká, mění se, jakou má „životnost“, jakými konkrétními kanály a s jakým zkrácením se dostává k veřejnosti atp. Mohly jí tak v teoretické části přirozeně vyplynout konkrétní a pro další práci relevantní otázky jako např.: je identita stran, resp. sebezpřítomný obraz, stálý, nebo se v čase mění? Kdo se podílí na jeho formování? Má veřejnost možnost tyto proměny reflektovat, jakými způsoby se k ní dostávají... Tzn.: jaká je relevance a spolehlivost zjištění o tom, jaký obraz má o straně veřejnost?
- Namísto přehledu teorií účinků medií by bylo lepší vyložit téma výzkumu (tj. vztah obrazů) v rámci některé z aktuálních teorií působení medií a detailněji popsat mechanismy, jakými vlastně v současné době do vztahu a přenosu informací mezi voliči a stranami media vstupují. Např. teorie agenda setting by zde byla naprosto ideálním prostředkem, jak danou látku konkretizovat a výklad obohatit.
- K jednoduchému přehledu volebního chování (klidně i částečně na jeho úkor) by bylo dobré připojit například také problematiku volební účasti; rozhodnutí o účasti/neúčasti je totiž tím

primárním volebním rozhodnutím a nepochybuji o tom, že jeho vztah k tématu obrazu politických stran by autorka snadno našla... Toto téma totiž pak vyloženě chybí ve chvíli, kdy autorka analyzuje obrazy stran u jejích voličů a polovina souboru respondentů jí tím pádem odpadá. Jde-li v práci (i) o analýzu obrazu politické strany (resp. korespondence obrazů) a hledání jeho vztahu k volebnímu rozhodování, je přece ta polovina voličů, která se z nějakého důvodu rozhodla nevolit, stejně důležitá, jako ta, která volí...

Hodnocení kvality empirické části práce (adekvátnost použitých metod a postupů vzhledem k cíli práce, správnost aplikace metod a postupů, prezentace a interpretace výsledků,...).

Použité metody jsou adekvátní stanovaným cílům, jejich aplikace je v principu správná a interpretace výsledků adekvátní povaze používaných dat. K empirické části mám následující připomínky: Autorka deklaruje, že „...u některých tematik nejsou odpovědi příliš přesvědčivé, tedy rozdíl odpovědí ano a ne není příliš velký, pracuji v této části analýzy téměř výhradně jen s vítěznými kategoriemi.“ To je podle mne zbytečně omezující pro další analýzy, zbytečně redukuje a věcně vlastně ne zcela korektní. Určitě by bylo možné zvolit jiné řešení, např. podrobnější kategorizaci (např. „ano“ „nerozhodně“ „ne“). Autorka totiž nakonec stejně cítí, že se s tímto technickým(!) problémem musí vyrovnat, když stav „nerozhodně“ komentuje při interpretaci výsledků a používá jej jako argument pro vysvětlení některých zjištění (např. na s. 54). To je však bohužel velmi nekoncepční řešení problému; tato záležitost měla být zohledněna již na úrovni analýzy.

Analýza prezentovaná v posledním odstavci kapitoly *Zohlednění volebních preferencí*, je podle mne irelevantní vzhledem k záměru práce a zde tedy nadbytečná. Nemá jít o analýzu toho, zda a kým jsou strany hodnoceny kladně a zda a kým záporně. Má jít o sledování korespondence obrazů.

Proto mne pak velmi překvapuje, že se autorka nevěnuje podle mne mnohem podstatnější záležitosti, která z těchto grafů přímo ční, a to jak křivka (použij-li autorčin termín) voličů dané strany kopíruje nebo nekopíruje ostatní křivky. Podobnost těchto křivek totiž přece velmi dobře vypovídá o podobnosti obrazů stran u různých voličů, neboli o tom, jak jednoznačný, jasný, obecně sdílený obraz dané strany je. A v tom se strany evidentně liší! (Zde by se pak také náramně hodilo přidat i křivku nevoličů!) Bohužel, tuto otázku autorka ponechává zcela nepovšimnutou...

Prezentovat údaje z kapitoly *Porovnání obrazů politických stran po zohlednění volebních preferencí* v samostatné kapitole a v samostatných tabulkách je podle mne nadbytečné. Většina údajů je již obsažena a (čtenáři nyní zřejmá) z předchozích grafů. Mnohem efektivnější a i pro čtenáře pohodlnější by bylo přidat do tabulek v kapitole *Porovnání obrazů politických stran* sloupec pro voliče dané strany.

Autorka přiznává, že ve dvou paralelních analýzách pracuje s odlišnými vzorky respondentů (s. 41), kdy jednou zahrnuje obyvatele od 15 a podruhé od 18 let. Jde zde naštěstí o jednotlivce, nicméně metodologicky korektnější by bylo provést obě analýzy na stejně definovaném souboru respondentů. Co má autorka na mysli konstatováním (s. 48) „Zkoumané tematiky tvoří v průměru 75 % celkových obsahů volebních programů a jsou ve většině případů doplněny o tematiky ochrany životního prostředí, podpory a rozvoje dopravy, kultury a energetiky, tedy o moderní tematiky, které se skutečně téměř neliší u levicových a pravicových stran a pro mou analýzu jsou příliš konkrétní.“? Neliší se čím? Že je uvádí všechny strany? Zde to totiž vyznívá spíše, jako že se neliší podobou navrhovaných opatření.

Ostatně, na několika málo místech se pracuje s koncepty pravice a levice, ty ovšem nejsou nikde v práci definovány a ani není vyjasněno, jaký mají vztah k tématu vlastního výzkumu.

Používat termíny „křivka“ a „sklon“ kapitole *Zohlednění volebních preferencí* je pro prezentaci údajů tohoto typu poněkud zavádějící. Nejde o časové řady ani analýzu vztahu dvou jevů. Spíše by se mělo hovořit o „struktuře“.

Autorka by si usnadnila analýzu i výklad (s. 47), kdyby případy „bez odpovědi“ dala do missingů, což je běžný postup.

Hodnocení diskuse a závěrů práce (soulad interpretací a závěrů s výsledky empirických analýz, provedení diskuse závěrů, snaha o vysvětlení závěrů a jejich argumentace, zodpovězení výzkumných otázek, naplnění cílů práce).

Autorka dospívá k zajímavým zjištěním, závěry prezentuje přehledně a naplňuje stanovené cíle. Trochu mi chybí hlubší diskuse zjištění, které souvisí s poslední výzkumnou hypotézou. Zjištění, ke kterému autorka dospívá a které prezentuje v posledním odstavci kapitoly 5.1 *Odpovědi na výzkumné otázky a vyhodnocení hypotéz*, je podle mne jedno z nejzajímavějších (nebo možná spíše nepřekvapivějších). Autorka totiž na různých místech práce zmiňuje, že programy nejsou důležité, že volební rozhodování již dnes nesouvisí s programy stran (a tedy s jejich obrazem, identitou?). Pokud ovšem rozhodování souvisí s hodnocením stran (což je z výsledků patrné) a toto hodnocení nějak souvisí s programem, je zde jasná teoretická vazba mezi programem a rozhodováním. Netvrdím, že neplatí tvrzení o nedůležitosti programu, nicméně předkládané zjištění si vzhledem k místu, které této otázce autorka v práci dala, vyžaduje vysvětlení nebo aspoň obsáhlejší komentář.

Autorka na s. 71 píše: „Podobnost navrhovaných řešení ve volebních programech všech šesti zkoumaných stran mohu potvrdit,...“ Čím je může potvrdit? To je třeba doložit nebo nějak vysvětlit.

FORMÁLNÍ ASPEKTY PRÁCE

Hodnocení naplnění kritérií odborného textu (rozsah práce (BP 72-126 tis. znaků, DP 108-162 tis. znaků) citační normy, odkazy, popis datových zdrojů, jasnost odlišení myšlenek autora od převzatých, seznam literatury atd.)

Formální kritéria odborného textu a požadavky na diplomovou práci jsou naplněny. Chyby jsou na s. 4 a 5: Odstavec o Millovi a Tocqueillovi a odstavec o Sartorim podle mne nečerpají z knihy J. Šubrta, kterou autorka jako zdroj uvádí souhrnně pro celou kapitolu. Na těchto místech tedy chybí příslušné odkazy.

Hodnocení vhodnosti a úplnosti využití informačních zdrojů (literární prameny, databáze, zahraniční literatura, datové zdroje,...)

Autorka využívá dostatečné množství adekvátních literárních i datových zdrojů. Jak jsem ale uvedl výše, pro lepší koncepční zpracování teoretické části měly být použity primární prameny zaměřené detailněji na některá konkrétní výkladová schémata (viz výše). Ostatně, obecně zhodnoceno, pro odborný text úrovně diplomové práce nepovažuji za vhodné využívat výhradně nebo převážně publikace přehledového, učebnicového charakteru a už vůbec ne přednášky z výuky. Pokud je nějaký koncept označen pro odbornou práci za klíčový, měl by být zpracován s využitím primárních, maximálně některých zásadních sekundárních pramenů, nikoli přehledových, učebnicových publikací a výpisků přednášek.

Hodnocení jazykové, stylistické a grafické úrovně práce (grafická úprava, členění textu, označení příloh, zpracování tabulek, grafů, schémat atp.)

V textu se objevuje jen několik překlepů nebo stylistických nesrovnalostí (např. osmiřádková věta na konci s. 52), celkově je text přehledný, čtivý, grafické materiály zpracovány dobře (s výjimkou grafu č. 1, v němž je použita velmi malá velikost písma).

Zdá se mi, že všude za desetinou čárkou jsou mezery. Proč?

Další poznámky

Nemám.

Celkové hodnocení práce

Práce je po koncepční stránce velmi dobře pojatá a celá prezentace velmi přehledná, z hlediska formálních aspektů se v ní neobjevuje žádný závažný problém. Určité nedostatky spatřuji v teoretické i empirické části. V teoretické je to obecnější problém výkladu klíčových konceptů, který není zcela adekvátní tomu, jak konkrétně se s nimi následně pracuje (mělo by pracovat) ve výzkumné části. V empirické části jde spíše o řadu dílčích problémů s některými metodologickými rozhodnutími a neprovedením některých relevantních analýz, resp. interpretací.

Celkově hodnotím práci jako ležící mezi stupni velmi dobře a dobře.

Otázky a náměty k obhajobě

Jsou obsaženy v předchozích komentářích.

Datum: 14. 8. 2015

Podpis: